

Helsingin yliopisto
Lääketieteellinen tiedekunta

KLIININEN MIELENTERVEYSPSYKOLOGIA

Kliininen mielenterveyspsykologia syventää mielenterveyden häiriöiden hoitoon ja ennaltaehkäisyyn liittyvää arviointi-, konsultointi- ja interventio-osaamista hyödyntäen monipuolisesti eri psykologisia tietomalleja ja menetelmiä mm. kehitys- ja persoonallisuuspsykologian sekä psykiatrian ja neurotieteiden kliinisiltä sovellusalueilta. Myös kehittyvän palvelujärjestelmän ja -tarpeen pohjalle rakentuvan ammatillisen identiteetin näkökulma on vahvasti esillä.

Koulutuksen erityisenä kohderyhmänä ovat mielenterveyspotilaan hoitoketjussa erikoissairaanhoidossa tai perustasolla toimivat psykologit yli organisaatioarajojen.

INFORMAATIOTA ERIKOISPSYKOLOGIKOULUTUKSISTA YLEENSÄ

Erikoispsykologikoulutus erikoistumiskoulutuksena

Erikoispsykologikoulutukset toteutetaan nykyisin ei-tutkintoon johtavina maksullisina erikoistumiskoulutuksina. Erikoistumiskoulutuksella vahvistetaan työelämässä toimivien korkeakoulutettujen ammatillista kehittymistä ja erityiskompetensseja.

Erikoistumiskoulutuksena voidaan järjestää koulutus, jonka laajuudesta, tavoitteista, kohderyhmästä ja opiskelijan asiantuntemuksen osoittamisesta on sovittu yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen keskinäisessä yhteistyössä yhdessä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. Erikoistumiskoulutukset nojaavat vahvaan tutkimukselliseen ja tieteelliseen pohjaan ja niitä järjestävät vain yliopistot ja korkeakoulut.

Koulutuksen järjestää yliopistojen psykologian oppiaineiden ja laitosten muodostama yliopistoverkosto Psykonet. Erikoispsykologikoulutus uudistui vuonna 2016 lakimuutoksen myötä. Koulutus tuottaa Yliopistolain (1172/2014) 7 c §:n ja erikoistumiskoulutusta koskevan asetuksen (1439/2014) mukaisen pätevyyden toimia vaativissa asiantuntijatehtävissä psykologian erikoisaloilla. Erikoispsykologikoulutuksista on kullakin erikoisalalla laadittu jäsenyliopistojen rehtoreiden allekirjoittama sopimus (VNA 1439/ 2014 20 c §).

Erikoispsykologikoulutusta järjestetään nykyisin erikoistumiskoulutuksena seuraavilla erikoisaloilla (suluissa koulutuksen vastuuyliopisto):

- Kliininen mielenterveyspsykologia (Helsingin yliopisto)
- Lapset ja nuoret (Turun yliopisto ja Åbo Akademi)
- Neuropsykologia (Helsingin yliopisto)
- Psykoterapia (Jyväskylän yliopisto)
- Terveyspsykologia (Itä-Suomen yliopisto)
- Työ- ja organisaatiopsykologia (Tampereen yliopisto)

Erikoispsykologikoulutukset ovat laajuudeltaan 70 opintopistettä ja ne voidaan suorittaa 3 vuodessa työn ohessa. Uudistuneet koulutukset eivät enää johda lisenssiaan tutkintoon.

Koulutukset ovat maksullisia, ja niiden hinta on 120 € / opintopiste.

Erikoispsykologin erikoistumiskoulutuksen järjestävä yliopisto myöntää koulutuksen hyväksytysti suorittaneelle opiskelijalle todistuksen. Todistuksesta käy ilmi asianomainen erikoisala. Kaikkien yliopistojen antamat todistukset ovat sisällöltään yhdenmukaiset.

Neuropsykologian erikoispsykologikoulutuksen perusteella voi hakea oikeutta Kelan tukemien neuropsykologisten palvelujen tuottamiseen.

Lasten ja nuorten erikoispsykologin koulutus antaa pätevyyden sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/ 05) 9 §:n ja asetuksen (608/ 05) 2 §:n tarkoittamiin kasvatus- ja perheneuvonnan erityistyöntekijän tehtäviin.

Työ- ja organisaatiopsykologian erikoispsykologikoulutus antaa työterveyshuollon psykologin pätevyyden. Myös terveystieteiden erikoisalan opiskelijat voivat valinnaisina opintoina käydä myös nämä pätevyttäviä opinnit (ks. tarkemmin erikoisalojen omista opinto-oppaista)

Erikoispsykologikoulutukseen hakeminen

Erikoispsykologikoulutukset alkavat kahden–neljän vuoden välein. Hausta ilmoitetaan Psykologi-lehdessä, Psykonetin internet-sivuilla osoitteessa www.psykonet.fi sekä psykologian oppiaineiden sekä tiedekuntien tiedotuskanavissa sekä vastuuyliopistojen kautta. Koulutukseen haetaan (erikoisalan omalla) sähköisellä hakulomakkeella. Lisätietoja eri alojen koulutuksesta, alkamisesta ja hakumenettelyistä saa yliopistojen Psykonetin koordinaattorilta sekä erikoisalojen sihteereiltä.

Ensimmäinen sisäänotto on ollut keväällä 2019 ja seuraava on keväällä 2022. Hakukriteerit, tarkat hakuohjeet ja lisätiedot julkaistaan Psykonetin verkkosivuilla www.psykonet.fi

Lisätietoja yleisistä asioista: koordinaattori Tanja Sarlin, Psykonet, Turun yliopisto, p.0407679358, tanja.sarlin@utu.fi

Opiskelijavalinta

Valintakriteerit vaihtelevat erikoisaloittain. Yleisesti pohjakoulutuksena edellytetään psykologian maisterin tai sitä vastaavaa tutkintoa, joka oikeuttaa psykologin ammatin harjoittamiseen, sekä mahdollisuutta työskennellä erikoisalaan liittyvissä tehtävissä koulutuksen aikana. Työ- ja organisaatio- ja terveystieteiden 30 opintopisteen erikoistumisopintojen moduuliin ovat kelpoisia hakijat, joilla on joku muu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto (esim. hallintotieteistä, taloustieteistä, sosiaalipsykologiasta, tai kasvatustieteistä) ja jotka voivat hyödyntää koulutusta työssään.

Valinnassa voidaan kiinnittää huomiota myös hakijan oman orientaation syvyyteen: missä määrin hän on jo hankkinut psykologian alan täydennyskoulutusta ja kuinka se näkyy hänen toiminnassaan esimerkiksi kirjoituksina, esitelminä tai julkaisuina. Useilla erikoisaloilla edellytetään lisäksi jo kertynyttä työkokemusta lailistettuna psykologina. Opiskelijat valitaan hakemusten ja mahdollisten haastatteluiden perusteella. Sisäänottomäärä vaihtelee erikoisaloittain ja vuosittain. Lisätietoja löydät erikoisalojen opinto-oppaista ja alojen vastuupettajilta sekä yliopistojen nettisivuilta. Katso täältä www.psykonet.fi.

Mikäli hakija on tyytymätön opiskelijavalinnan tulokseen, hän tai hänen valtuuttamansa henkilö voi osoittaa perustellun, kirjallisen oikaisuopyynnön erikoisalan vastuuyliopistolle 14 päivän kuluessa valinnan tuloksen julkistamisesta. Tarkemmat tiedot yliopistojen omilta sivuilta.

Erikoistumiskoulutuksen opiskelijaksi ilmoittautuminen

Kunkin yliopiston asianomainen tiedekunta tai tieteenalayyksikkö hyväksyy opiskelijat. Saatuaan tiedekunnan tai tieteenalayyksikön ilmoituksen valituksi tulemisesta opiskelijan tulee ilmoittautua erikoistumiskoulutuksen opiskelijaksi asianomaiseen yliopistoon. Seikkaperäiset ohjeet ilmoittautumisesta ja muista opintoihin liittyvistä käytänteistä (mm. opintomaksut, tietojärjestelmäpalvelut) lähetetään koulutukseen valituille.

Koulutusjärjestelyt ja kurssikalenteri

Koulutukseen liittyvien kurssien ja muiden opetustapahtumien yksityiskohtaiset aikataulut ja muu informaatio julkaistaan WebOodissa: <http://www.helsinki.fi/weboodi>.

Kaikkien erikoisalojen yhteistyönä toteutetaan puolivuositain Erikoispsykologi asiantuntijana -seminaari, joka antaa valmiuksia sellaisissa kaikille erikoistuville tarpeellisissa ammatillisissa taidoissa, joihin perustutkinto eikä myöskään oman erikoisalan opinnot tai oma ammattikäytäntö työpaikkakoulutuksineen anna riittäviä valmiuksia. Seminaarien teemat ja järjestämispaikkakunnat vaihtelevat (mm. kouluttajana toimiminen, tiedottaminen, oikeuspsykologia ja työnohjaus). Kliinisen mielenterveyspsykologian erikoisala järjestää Psykologin kehittyvä ammattirooli -seminaarin. Seminaarit ilmoitetaan Psykonetin kurssikalenterissa: <http://www.psykonet.fi/Erikoispsykologikoulutus/kurssikalenteri>. Kliinisen mielenterveyspsykologian erikoispsykologikoulutuksen opiskelijat valitsevat koulutuksen aikana yhden haluamansa Erikoispsykologi asiantuntijana -seminaarin.

Opetus on monimuotoista sisältäen lähiopetusta, verkkotyöskentelyä yksin ja ryhmissä sekä yliopistojen välistä verkko-opetusta. Opetusmuodot voivat vaihdella paitsi erikoisaloittain myös kurseittain ja ne on esitelly tarkemmin kunkin erikoisalan opintovaatimuksissa. Aloituseseminaarissa käydään läpi opetusmuodot ja opiskelukäytännöt erikoisaloittain. Opintojensa alussa opiskelija laatii yhdessä erikoisalan vastaavien opettajien kanssa henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS).

Erikoispsykologikoulutuksen opintorekisterit

Erikoistumiskoulutusta suorittamaan hyväksytyt opiskelijat kirjataan asianomaisen yliopiston opintorekisteriin.

Virallisen sähköisesti varmennetun opintosuoritusotteen voit tilata itse [WebOodista](#). Paperisen virallisen [opintosuoritusotteen](#) saat tarvittaessa opiskelijaneuvonnasta.

Erikoispsykologikoulutuksen kustannukset

Erikoispsykologikoulutus on maksullinen erikoistumiskoulutus (VNA 2009/ 1082 2 §). Yliopistot perivät niistä 120 euroa opintopisteeltä. Koko erikoispsykologikoulutuksen hinta on siis 8400 euroa. Summan voi maksaa 1, 3 tai 6 erässä ja sen voi maksaa joko opiskelija itse, hänen työnantajansa tai molemmat yhdessä. Maksukäytännöistä sovitaan oman yliopiston kanssa. Suppeammat erikoistumiskoulutukset (30-40 op) työ- ja organisaatiopsykologian ja terveystieteiden erikoisaloilla maksavat niin ikään 120 euroa per opintopiste.

Erikoispsykologikoulutuksen organisaatio

Psykonet on psykologian koulutusalaalla toimiva yliopistoverkosto, jonka muodostavat Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Tampereen ja Turun yliopistojen sekä Åbo Akademin psykologian laitokset ja oppiaineryhmät. Verkosto on toiminut koulutusalan katto-organisaationa vuodesta 1989. Verkostoa koordinoi Turun yliopisto.

Erikoispsykologikoulutuksista on kullakin erikoisalalla laadittu jäsenyliopistojen rehtoreiden allekirjoittama sopimus (VNA 1439/ 2014 20 c §). Erikoispsykologikoulutuksia organisoii yllä kuvatun työnjaon mukaisesti kunkin Psykonet-yliopistoverkoston jäsenyliopisto. Verkoston ylin johto on Psykonetin johtokunnalla, jonka alaisuudessa toimiva erikoispsykologikoulutuksen yhteistyöryhmä koordinoi koulutusten järjestämistä. Yhteistyöryhmä koostuu erikoisalaryhmien puheenjohtajista ja eräistä muista asiantuntijoista.

Kullakin erikoisalalla toimii valtakunnallinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä on suunnitella ja ohjata erikoisalan koulutusta. Ohjausryhmien jäsenet edustavat asianomaista erikoisalaa, kutakin psykologian oppiainetta, opiskelijoita ja ammattikenttää. Ohjausryhmien sihteeri antavat tarkempaa informaatiota kullakin erikoisalalta.

1. OPINTOJEN RAKENNE

Kliinisen mielenterveyspsykologian koulutus (70 op) toteutetaan kolmen vuoden aikana monimuoto-opetuksena ja se sisältää 1-2 päiväisiä seminaareja ja erikseen järjestettävää työnohjausta (yhteensä noin 32 seminaaripäivää kolmen vuoden aikana). Koulutus muodostuu seuraavista opintokokonaisuuksista ja jaksoista:

KLIA Sisältöopinnot (46 op)

KLIA1 Palvelutarpeet ja -ketjut mielenterveyshäiriöissä sekä psykologin kehittyvä työote (6 op)

Osaamistavoite: Opiskelija tuntee mielenterveyden palvelujärjestelmän ja moniammatillisen työskentelyn periaatteet sekä osaa asemoida oman ammattiroolinsa ja -tehtävänsä niihin huomioiden muuttuvat palvelutarpeet.

Opintojakso muodostuu seuraavista kursseista:

KLIA101 Aloitusseminaari, mielenterveyden mallit ja palvelujärjestelmä (2 op)

KLIA102 Psykologin rooli mielenterveyspotilaan palveluketjussa, näyttöön perustuva työote (4 op)

KLIA2 Mielenterveyspsykologinen arviointi, konsultointi ja interventio kehityspsykologisessa kontekstissa (6 op)

Osaamistavoite: Opiskelija tutustuu viimeisimpään kehityspsykologiseen tutkimustietoon mielenterveyden suoja- ja riskitekijöistä ihmisen koko elinkaari huomioiden sekä perehtyy lapsuus- ja nuoruusiän arviointi- ja interventiomenetelmiin.

Opintojakso muodostuu seuraavista kursseista:

KLIA201 Raskausaika, varhainen vuorovaikutus ja lapsuusiän kehitys ja mielenterveys (3 op)

KLIA202 Nuoruusiän ja aikuisiän kehitys ja mielenterveys (3 op)

KLIA3 Psykologisten toimintojen mielenterveyspsykologinen arviointi ja konsultointi (8 op)

Osaamistavoite: Opintojakson tavoitteena on päivittää psykologisten toimintojen arviointiin liittyvät kysymyksenasettelut, käsitteet ja mittarit ajankohtaisimman tiedon ja kokemusten vaihdon pohjalta.

Opintojakso muodostuu seuraavista kursseista:

KLIA301 Psykologiset perustoiminnot ja yksilölliset taipumukset (2 op)

KLIA302 Työ ja elämäntilanteet, sekä psykologinen muutosvalmius (2 op)

KLIA303 Lausunto- ja konsultaatiotyöpajat (4 op)

KLIA4 Psykologinen asiantuntijuus mielenterveyden häiriöissä (24 op)

Osaamistavoite: Opiskelija oppii soveltamaan arviointi- ja tapausjäsennessä menetelmiä sekä syventämään psykologin näyttöön perustuvan integroivan, ohjaavan ja osallistavan työotteen soveltamista häiriökohtaisesti.

Opintojakso muodostuu seuraavista kursseista:

KLIA401 Haastattelu- ja tapausjäsennessä työpajat (4 op)

KLIA402 Itsetuhoisuus ja päihdeongelmat (4 op)

KLIA403 Ahdistuneisuushäiriöt ja masennus (4 op)

KLIA404 Syömishäiriöt ja toiminnalliset häiriöt (4 op)

KLIA405 Kaksisuuntainen mielialahäiriö ja psykoottiset häiriöt (4 op)

KLIA406 Persoonallisuushäiriöt (2 op)

KLIA407 Psykologinen asiantuntijuus neuropsykiatriassa (2 op)

KLIA5 Erikoispsykologi asiantuntijana (2 op)

Osaamistavoite: Opiskelijaa saa tietoa ja valmiuksia kaikille erikoistuville psykologeille tarpeellisissa ammatillisissa taidoissa, johon perustutkinto, oman erikoisalan muut opinnot tai työpaikkakoulutus ei anna riittäviä valmiuksia.

KLIA501 Psykologin kehittyvä ammattirooli (2 op) tai vaihtoehtoisesti muu Erikoispsykologi asiantuntijana -seminaari

Tiedot Erikoispsykologi asiantuntijana -seminaareista julkaistaan Psykonet-verkoston verkkosivulla [kurssikalerissa](#).

KLIB Kliinisen mielenterveyspsykologian menetelmäopinnot sekä työnohjaus (14 op)

KLIB1 Ammattirooliseminaari (2 op)

Osaamistavoite: Opiskelija tunnistaa ammattiroolin muuttumisen koulutuksen aikana ja arvioi koulutusohjelman vaikutuksia omassa työssä.

KLIB2 Lopputyöseminaari (2 op)

Osaamistavoite: Opiskelija oppii suullisesti kertomaan näyttöön pohjaavasta kliinisestä työtavastaan ja arvioimaan sitä tutkitun tiedon ja kollegiaalisen palautteen ja dialogin valossa. Lisäksi opiskelija oppii arvioimaan ja antamaan palautetta muiden kliinisestä työtavasta.

KLIB3 Työnohjaus (10 op)

Osaamistavoite: Opiskelija vahvistaa näyttöön perustuvaa ohjaavaa ja osallistavaa työtötään käytännön työssään sekä saa tukea ammatilliselle kasvulleen.

KLIC Lopputyö (10 op)

Osaamistavoite: Opiskelija oppii näyttöön pohjaavaan käytäntöön perustuvan työtavan sekä ilmaisemaan kirjallisesti kliinistä työtapaansa ja arvioimaan sitä tutkitun tiedon valossa.

2. OPINTOJEN TOTEUTUS, OPETUSMENETELMÄT JA ARVIOINTI

Kliinisen mielenterveyspsykologian erikoispsykologikoulutuksen kaikille pakolliset suoritustavat:

1. Teoriaopinnot (seminaaripäivät) ja työpajat, joiden yhteydessä toteutetaan omatoimisena työnä ennako-, jälki- ja harjoitustehtäviä sekä perehdytään oheiskirjallisuuteen. Opintojakson suoritukseen voi kuulua oppimispäiväkirja.
2. Koulutuksen yhteydessä järjestettävä ryhmätyönohjaus
3. Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS)
4. Henkilökohtaiset työpaikalla toteutetut mutta seminaareissa läpikäytävät opinnot, joihin kuuluvat
  - a. kirjalliset ammattiroolianalyysit koulutuksen alkaessa ja päättyessä
  - b. omaan kliiniseen asiakastapaukseen perustuva lopputyö, jossa on mukana teoriakatsaus sekä tapausjäsenyys tulkintoihin ja suosituksiin sekä kirjallisesti että suullisesti esitetynä
  - c. työpaikalla järjestettävä työnohjaus.

Teoriaopinnot ja niihin liittyvät tehtävät ja työpajat suoritetaan osallistumalla koulutusohjelman seminaareihin, joita järjestetään kolmen vuoden aikana pääasiassa kaksipäiväisinä lähiopetusjaksoina. Ennako- ja jälkitehtävät tehdään pääosin kirjallisena ja itsenäisen työskentelyn osuus on merkittävä. Osan opinnoista voi korvata muualla suoritetuilla opinnoilla erillisten korvaavuusohjeiden mukaisesti, mutta tämä ei vaikuta koulutuksen hintaan.

Koulutuksen yhteydessä järjestettävä ryhmätyönohjaus järjestetään mahdollisuuksien mukaan seminaarien yhteydessä siten, että joka toinen kerta on erikostumiskoulutuksen järjestäjän ohjaajan toteuttamaa ja joka toinen kerta vertaisohjausta. Erikoistumisopinnojen alkaessa järjestäytytään opintojen ajan samoina pysyviin 4-6 hengen työnohjausryhmiin. Lisäksi opiskelijoilta edellytetään omaan työkontekstiin liittyvää itse järjestettyä työnohjausta [itse maksettua].

Koulutuksen alussa opiskelijat tekevät kirjallisen ammattiroolianalyysin omalla työpaikallaan, jossa he kirjoittavat työyhteisönsä odotuksia psykologityön osalta sekä kuvaavat omia työprosessejaan ja tavoitteita/odotuksia ammatillisesta kehittymisestä erikoistumiskoulutuksen aikana. Opintojen alkaessa he laativat myös henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). He toistavat ammattiroolianalyysin koulutuksen lopussa ja arvioivat lisäksi tavoitteiden/odotusten sekä opintosuunnitelman toteutumista.

Mielenterveysalan erityisasiantuntijana kehittyminen

Yksi koulutuksen tavoitteista on, että erikoispsykologikoulutuksen suorittanut kykenee toimimaan vaativissa kliinisen mielenterveyspsykologian alan asiantuntijatehtävissä työyhteisössään ja yhteiskunnan tasolla. Tähän oppimistavoitteeseen liittyen opiskelija korvaa yhden haluamansa seminaarin jälkitehtävän pitämällä kyseisen seminaarin aiheesta luennon (vähintään 30 min) tai kirjoittamalla aiheesta artikkelin tai muun kirjallisen julkaisun, esimerkiksi mielipidekirjoituksen (voi olla esim. oman työnantajan julkaisu). Luentodiat tai julkaistu kirjoitus tallennetaan Moodleen kyseisen kurssin jälkitehtävänä. Dioihin merkitään, missä ja milloin luento on pidetty ja julkaisusta käy ilmi julkaisija ja julkaisupäivämäärä tai julkaisun numero

Arviointi

Lopputyöstä teoriaosuuksineen tehdään tarkastettava kirjallinen opinnäytetyö, joka esitellään lopputyöseminaarissa. Opinnäytetyö arvioidaan asteikolla kiittäen hyväksyty-hyväksyty-hylätty.

Muut opintojaksot arvioidaan asteikolla hyväksyty-hylätty.

3. OPINTOJEN OSAAMISTAVOITTEET, SISÄLTÖ JA AJOITUS

1. LUKUVUOSI

KLIA101 Aloitusseminaari, mielenterveyden mallit ja palvelujärjestelmä (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija tutustuu koulutusohjelman sisältöön ja tavoitteisiin sekä osaa kriittisesti tarkastella eri malleja mielenterveydestä ja siihen liittyvistä häiriöistä. Opiskelija tuntee mielenterveyspotilaan palvelujärjestelmän sekä sen tyypilliset palveluketjut ja -tarpeet sekä niihin liittyvät kehittämisympyrätyöt.

KLIA102 Psykologin rooli mielenterveyspotilaan palveluketjussa, näyttöön perustuva työote (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija syventyy oman työyhteisönsä kautta psykologityöhön kohdistuviin odotuksiin ja tarpeisiin sekä oppii refleктоimaan ja kuvaamaan omia palveluprosessejaan ja niihin liittyviä kehittymistarpeita. Opiskelija perehtyy näyttöön perustuvan työotteen peruseriaatteisiin ja niiden toteuttamismahdollisuuksiin omassa työssä.

Suorittamisen erityispiirteitä: Ennen seminaaria opiskelija suorittaa empiirisen minitutkimuksen omasta roolistaan ja työskentelyprosesseistaan omassa työyhteisössään (kirjallinen ammattiroolianalyysi). Menetelminä käytetään kyselyä, haastattelua, lukemista, refleктоintia ja refleктоivaa kirjoittamisprosessia. Tutkimuksen pohjalta myös muotoillaan keskeiset kehittämisalueet ja oppimistavoitteet koulutusohjelmaa varten. Tämä ennakkotehtävä puretaan seminaarin yhteydessä pienryhmissä.

KLIA201 Raskausaika, varhainen vuorovaikutus ja lapsuusiän kehitys ja mielenterveys (3 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija syventyy raskausajan, varhaisen kehityksen ja lapsuusiän keskeisiin psykologisiin käsitteisiin, malleihin ja tutkimuksiin sekä niiden yhteyksistä hyvinvointiin ja mielenterveyden häiriöihin läpi elämänkaaren. Opiskelija perehtyy kehityspsykologiseen tutkimustietoon mielenterveyden suoja- ja riskitekijöistä sekä lapsuusiän arviointi- ja interventiomenetelmiin.

KLIA202 Nuoruusiän ja aikuisiän kehitys ja mielenterveys (3 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija perehtyy nuoruus- ja aikuisiän kehityksen keskeisiin psykologisiin käsitteisiin, malleihin ja tutkimuksiin hyvinvoinnin ja mielenterveyden häiriöiden näkökulmista

KLIA301 Psykologiset perustoiminnot ja yksilölliset taipumukset (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija syventää osaamistaan psykologisten toimintojen arviointiin liittyvistä käsitteistä, kysymyksenasetteluista ja mittareista ajankohtaisen tiedon ja kokemusten vaihdon pohjalta. Hän perehtyy mm. neurokognitiivisiin toimintoihin, oman ja muiden mielen ymmärtämisen käsitteisiin, emootioihin ja niiden säätelyyn sekä persoonallisuuden arviointiin klinisen psykologin työn näkökulmasta.

2. LUKUVUOSI

KLIA302 Työ ja elämäntilanteet, sekä psykologinen muutosvalmius (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Kurssi on kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa opiskelija perehtyy elämäntapahtumien ja muiden elämäntilannetekijöiden sekä työperäisten stressitekijöiden ja työuupumuksen vaikutuksiin mielenterveyden ja mielenterveyshäiriöiden kannalta sekä näitä yhteyksiä moderoiviin ja medioiviin tekijöihin, kuten ihmissuhteisiin ja sosiaaliseen tukeen, selviytymis- ja puolustautumiskeinoihin ja resilienssiin. Lisäksi hän perehtyy työ- ja toimintakyvyn arviointiin. Toisessa osassa opiskelija tutustuu psykologisen kasvun ja haitallisen toimintatavan muutoksen malleihin, muutoksen edistäjiin, muutoksen estäjiin ja muutokseen motivoitumiseen. Tässä yhteydessä opiskelija perehtyy mm. psykologisen joustavuuden ja minäpystyvyyden käsitteisiin sekä oppii interventiosoveltuvuuden arviointia.

KLIA303 Lausunto- ja konsultaatiotyöpajat (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija tutustuu psykologisten tutkimusten vaikutuksiin kirjallisuuden ja tieteellisen tutkimuksen perusteella sekä reflektoi omaa ja muiden tapaa tehdä psykologin lausunto. Opiskelija tuntee keskeiset konsultoinnin tieto- ja toimintamallit perusterveydenhuollossa ja psykiatriassa. Opiskelija osaa muokata psykologisten konsultaatioiden keskeisiä kysymyksenasetteluja sekä käyttää nopeaa tiedonhakua ja päättelyprosessia konsultaatiiovastauksen toteuttamisessa sekä ilmaista sen tiiviissä ja ymmärrettävässä muodossa sekä kirjallisesti että suullisesti.

Suorittamisen erityispiirteitä: Luennon lisäksi opiskelijat lähettävät ennakkotehtävänä tunnistamattomassa muodossa otteita omista lausunnoistaan tarkasteltavaksi erityisesti viestinnän näkökulmasta ja saavat siitä palautetta opinto-osuuden vetäjältä ja kanssaopiskelijoilta. Kurssilla haetaan yhteisesti hyviä kirjallisia ilmaisutapoja psykologisen tutkimuksen, tulkinnan ja suositusten esittämiselle.

KLIA401 Haastattelu- ja tapausjäsennystyöpajat (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija osaa arvioida diagnostisten kriteerien täyttymistä strukturoitujen haastattelumenetelmien perusteella ja osaa motivoivan haastattelun perusteet. Opiskelija oppii soveltamaan arviointi ja tapausjäsennysmenetelmiä sekä syventämään psykologin näyttöön perustuvan integroivan, ohjaavan ja osallistavan työotteen soveltamista häiriökohtaisesti. Tapausjäsennysmenetelmien laaja tuntemus ja syvennetty tarpeenmukainen soveltaminen hoidon psykologisen fokuksen löytämiseksi ainakin seuraavien arviointityyppien mukaan:

- a) Akuuttiarvio - Nopeaa tiedonmuodostusta (konsultaatiota) palveleva tapausjäsennys
- b) Arviointisuunnitelma - Arvioinnin syventämistä palveleva tapausjäsennys,
- c) Interventiosuunnitelma - Interventiosuunnittelua palveleva tapausjäsennys
- d) Resurssisuunnitelma - Potilaan vahvuuksia ja resursseja avaava tapausjäsennys.

KLIA402 Itsetuhoisuus ja päihdeongelmat (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija osaa kohdata akuutin ongelman sekä tunnistaa ja arvioida itsetuhoisuuden eri asteet ja tehdä niiden pohjalta turvasuunnitelman. Opiskelija osaa päihdeongelmien arvioinnin ja motivoivan haastattelun perusteet.

Suorittamisen erityispiirteitä: Opiskelija tekee harjoitustehtävänä turvasuunnitelman.

KLIA403 Ahdistuneisuushäiriöt ja masennus (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija osaa ahdistuneisuus- ja masennushäiriöiden etiologian, diagnostiikan ja ennusteen sekä psykologisen tapausjäsennyksen, arvioinnin ja konsultoinnin. Opiskelija tuntee keskeiset häiriökohtaiset hoitomallit ja pystyy tekemään näyttöön perustuvan yksilöllisen interventiosuunnitelman. Opiskelija osaa tukea häiriökohtaista hoitoa avaamalla häiriön psykologisia taustamekanismeja ja fokuoimalla hoitointerventioita psykologisiin muutokohteisiin.

KLIA5 Erikoispsykologi asiantuntijana (2 op)

Opintojakso järjestetään yhteistyössä Psykonet-yliopistoverkoston kanssa.

Opintojaksojen teemat vaihtelevat (esim. oikeuspsykologia, työnohjaus) ja jokainen Psykonet-yliopistoverkoston erikoisala vastaa vuorollaan kurssin järjestelyistä. Kurseja järjestetään kerran lukukaudessa. Kliinisen mielenterveyspsykologian erikoisala järjestää omalla vuorollaan Psykologin kehittyvä ammattirooli -seminaarin. Opiskelija voi valita tämän tai jonkin muun erikoisalan järjestämän seminaarin.

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija saa tietoa ja valmiuksia kaikille erikoistuville psykologeille tarpeellisissa ammatillisissa taidoissa, johon perustutkinto, oman erikoisalalan muut opinnot tai työpaikkakoulutus ei anna riittäviä valmiuksia.

KLIA501 Psykologin kehittyvä ammattirooli (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Erikoispsykologi asiantuntija: Psykologin kehittyvä ammattirooli -kurssilla opiskelija oppii tarkastelemaan psykologityön piileviä mahdollisuuksia ja omaa luovaa potentiaaliaan; tunnistamaan psykologityön ja psykologisten sovellusten kehitteillä olevia mahdollisuuksia mielenterveyspotilaan palveluketjun eri vaiheissa ennaltaehkäisevistä ja terveyttä edistävästä prosesseista häiriötä korjaaviin prosesseihin; oppii luovan ajattelun sekä innovaation psykologiset mallit sekä soveltamaan niitä käytännössä; tutustuu mielenterveyspalveluiden tulevaisuuden visioihin ja oppii tunnistamaan psykologityön ja psykologisten sovellusten vielä toteutumattomia mahdollisuuksia.

3. LUKUVUOSI

KLIA404 Syömishäiriöt ja toiminnalliset häiriöt (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija osaa syömishäiriöiden ja toiminnallisten häiriöiden etiologian, diagnostiikan ja ennusteen sekä psykologisen tapausjäsennyksen, arvioinnin ja konsultoinnin. Opiskelija tuntee keskeiset häiriökohtaiset hoitomallit ja pystyy tekemään näyttöön perustuvan yksilöllisen interventiosuunnitelman. Opiskelija osaa tukea häiriökohtaista hoitoa avaamalla häiriön psykologisia taustamekanismeja ja fokuoimalla hoitointerventioita psykologisiin muutoskohteisiin.

KLIA405 Kaksisuuntainen mielialahäiriö ja psykoottiset häiriöt (4 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija osaa kaksisuuntaisen mielialahäiriön ja psykoottisten häiriöiden etiologian, diagnostiikan ja ennusteen sekä psykologisen tapausjäsennyksen, arvioinnin ja konsultoinnin. Opiskelija tuntee keskeiset häiriökohtaiset hoitomallit ja pystyy tekemään näyttöön perustuvan yksilöllisen interventiosuunnitelman. Opiskelija osaa tukea häiriökohtaista hoitoa avaamalla häiriön psykologisia taustamekanismeja ja fokuoimalla hoitointerventioita psykologisiin muutoskohteisiin.

KLIA406 Persoonallisuushäiriöt (2 op) ja KLIA407 Psykologinen asiantuntijuus neuropsykiatriassa (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija osaa persoonallisuushäiriöiden ja neuropsykiatristen häiriöiden etiologian, diagnostiikan ja ennusteen sekä psykologisen tapausjäsennyksen, arvioinnin ja konsultoinnin. Opiskelija tuntee keskeiset häiriökohtaiset hoitomallit ja pystyy tekemään näyttöön perustuvan yksilöllisen interventiosuunnitelman. Opiskelija osaa tukea häiriökohtaista hoitoa avaamalla häiriön psykologisia taustamekanismeja ja fokuoimalla hoitointerventioita psykologisiin muutoskohteisiin.

KLIB1 Ammattirooliseminaari (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Ammattirooliseminaarissa tavoitteena on ammattiroolin muuttumisen tunnistaminen koulutuksen aikana ja koulutusohjelman vaikutuksen arviointi omassa työssä.

Suorittamisen erityispiirteitä: Opintojen alkaessa oppilas teki kirjallisen minitutkielman omasta työnkuvasta ja ammattiroolista suhteessa potilaan ja työympäristön tarpeisiin ja odotuksiin. Koulutuksen päättyessä suoritetaan osana ammattirooliseminaaria lopputehtävä, jossa arvioidaan koulutusohjelman vaikuttavuutta omaan ja työryhmän työhön sekä asetettujen koulutustavoitteiden toteutumista.

KLIB2 Lopputyöseminaari (2 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija oppii suullisesti kertomaan näyttöön pohjaavasta kliinisestä työtavastaan ja arvioimaan sitä tutkitun tiedon ja kollegiaalisen palautteen ja dialogin valossa. Lisäksi opiskelija oppii arvioimaan ja antamaan palautetta muiden kliinisestä työtavasta.

Suorittaminen: Opiskelijat esittävät omat lopputyönsä ja saavat niistä vertaispalautteen.

MUUT KUIN SEMINAARIT

KLIB3 Työnohjaus (10 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö:

- teoriapäivien tietosisällön purku ja liittäminen omaan työhön
- näyttöön perustuvan ohjaavan ja osallistavan työtöteen vahvistaminen
- opiskelijoiden keskinäinen vertaistuki
- ammatillinen kasvu, verkostoituminen ja toisilta oppiminen
- omakohtaisen kokemuksen saaminen ammatillisesta työnohjauksesta ja kyky jatkossa hyödyntää työnohjausta yhtenä ammatillisen osaamisen tukipalveluna
- sovitusti ennakko-/välitehtävien pohdinta/purku
- lopputyön tutkimuskysymyksien ja tapausesimerkkien käsittely.

Rakenne: Työnohjaus koostuu seuraavista osuksista (1 oppitunti = 45 min.)

- 32 tuntia työtöetta, ammatillista identiteettiä ja kasvua tukevaa työnohjausta pienryhmissä, joita ohjaavat koulutuksen työnohjaajat
- 32 tuntia vertaisohjausta, jossa pienryhmät kokoontuvat keskenään
- 32 tuntia omassa työkontekstissa toteutettua työnohjausta

Vertaisryhmien mahdolliset työskentelymallit

Vertaisryhmällä on mahdollisuus itse valita sopivin tapa, millä tavalla käyttää vertaisryhmäkertansa kulloisenkin tarpeen mukaan. Jokaisen vertaisryhmäkerran lopuksi on hyvä tehdä itselle muistiinpanot keskeisestä annista, mitä ko. vertaisryhmäkerrasta jäi käteen. Näitä ajatuksia voi tuoda esille suuremmassa työryhmässä esim. arviointi- ja konsultaatiotyöpajojen yhteydessä. Vaihtoehtoisia työskentelytapoja on useita:

Teemakeskeinen vertaisryhmäkerta: Vertaistyöryhmä sopii etukäteen teeman, jonka ympärille tulevan vertaistyönohjaustapaamisen rakentaa. Mahdollisista alustuksista tai valmisteluista vertaistyöryhmä päättää keskenään, valmisteluvastuuta voi jakaa useamman jäsenen välillä tai vastuu voi olla kiertävä. Valmistautua voi myös valitsemalla artikkelin tai muuta luettavaa materiaalia. Vertaistyöryhmä voi sopia seuraavan vertaistyöryhmäkerran teeman esim. edellisen työnohjauksen lopussa. Usein tästä työnohjaustilanteesta saattaa realisoitua sopiva teema seuraavalle vertaistyöryhmäkerralle ja ryhmän työnohjaajaa voi tässä käyttää tukena.

Case-työskentelykeskeinen vertaisryhmäkerta: Opiskelijat voivat tuoda vertaisryhmäkerralle tapauksen/tapauksia käsiteltäväksi. Tapaus voi mielellään liittyä esim. ammattiroolin toteuttamiseen ja siihen liittyviin haasteisiin tai koulutusohjelmassa esiintyviin käsitteellistämisiin ja menetelmiin

Prosessikeskeinen vertaisryhmäkerta: Opiskelijat voivat tulla vertaisryhmäkerralle sillä asenteella, että ajankohtaisista tarpeista nousee hyödyllinen ja "kuuma" aihe. Tällöin on tärkeää, että vertaisryhmäkerran aluksi käydään yhteinen kierros esille nousevista aihe-ehdotuksista, jotta jokaisen ryhmäläisen tarpeet tulee katsoa. Ryhmä valitsee näistä ehdotuksista sopivimman.

Omassa työkontekstissa toteutettava työnohjaus

Itse järjestetyn omassa työkontekstissa toteutetun työnohjauksen työnohjaajana toimii psykologi- ja/tai psykoterapeutti. Työnohjaus on pääsääntöisesti yksilötyönohjausta ja tapahtuu kokonaisuudessaan koulutuksen aikana. Omassa työkontekstissa saadun työnohjauksen voi korvata esimerkiksi psykoterapeuttikoulutuksen työnohjaustunneilla, jos ne tapahtuvat koulutuksen aikana. Tästä pitää sopia ja hyväksyttää korvaava työnohjaus etukäteen koulutuksen opettajien kanssa. Omassa työnohjauskontekstissa saadusta työnohjauksesta toimitetaan koulutuksen lehtorille todistus, josta on saatavilla mallipohja.

KLIC Lopputyö (10 op)

Osaamistavoitteet ja sisältö: Opiskelija oppii näyttöön pohjaavaan käytäntöön (tutkittu tieto, kliininen asiantuntemus ja potilaan kokemus) perustuvan työtavan sekä ilmaisemaan kirjallisesti ja suullisesti kliinistä työtapaansa ja arvioimaan sitä tutkitun tiedon valossa.

Suorittaminen:

Kukin koulutettava tuottaa mielenterveysaiheisen kirjallisen lopputyön ja pitää siihen liittyvän suullisen esityksen lopputyöseminaarissa. Lopputyössä noudatetaan tieteellisen kirjoittamisen periaatteita ja tutkimusraportin rakennetta ja sen tutkimuskysymys liittyy tapausesimerkkiin (pääsääntöisesti potilastapaus). Sen Johdanto -osio nivoutuu tapausesimerkkiin ja taustoittaa sekä motivoi kirjallisuuteen ja kliiniseen kokemukseen perustuen tutkimuskysymyksen ja menetelmät. Menetelmät -osiossa esitellään tapausesimerkki (esim. anamneesi, hoitohistoria sekä nykytilanne) sekä käytetyt arviointimenetelmät ja/tai interventiot sekä mahdolliset analysointimenetelmät. Tulososio muodostuu psykologin tutkimustuloksista lausuntoformaattia noudattaen. Lopputyö päättyy Pohdinta -osuuteen, jossa esitetään päätulokset, reflektoidaan niitä aiempaan tutkimukseen ja kliiniseen kokemukseen sekä pohditaan mahdollisia selityksiä tuloksille, lopputyön vahvuuksia/puutteita ja antaa itselle ja työyhteisölle. Suullisen esityksen yhteydessä suorittamiseen kuuluu muiden opiskelijoiden töiden opponointi.